

ŽMOGAUS TEISIŲ STEBĖJIMO INSTITUTAS
HUMAN RIGHTS MONITORING INSTITUTE

Didžioji g. 5, LT-01228, Vilnius. Tel. (5) 23 14 681 Faks. (5) 23 14 679. El. p. hrmi@hrmi.lt www.hrmi.lt

**Lietuvos Respublikos Socialinės
Apsaugos ir darbo ministerijai**

2013-06-12
Nr. IS-VII-16

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VAIKO TEISIŲ APSAUGOS PAGRINDŲ ĮSTATYMO
PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO**

Susipažinę su Jūsų pateiktu Lietuvos Respublikos Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo pakeitimo įstatymo projektu, teikiame pasiūlymus šio teisės akto tobulinimui (priedas Nr. 1).

Pažymėtina, kad projektu numatoma teigiamų reglamentavimo pokyčių, įtvirtinant Jungtinių Tautų Vaiko teisių konvencijoje numatytus vaiko teisių apsaugos principus: diskriminacijos prieš vaiką draudimas, teisė būti išklaustytam, fizinių bausmių draudimas, pagalbos vaikui ir šeimai teikimo tvarka. Projektu siekiama detaliai reglamentuoti vaiko teisių apsaugos užtikrinimo tvarką, nustatyti atsakingų institucijų funkcijas, ginant vaiko teises ir interesus.

Projekte yra ir tobulintinų nuostatų. Siūlytina konkretinti ir trumpinti formuluotes, siekiant įstatymo kalbos paprastumo ir aiškumo. Kadangi projektu siekiama nustatyti ne tik vaiko teisių apsaugos pagrindus, bet ir detaliai reglamentuoti vaiko teisių apsaugos užtikrinimo tvarką, siūlytina tikslinti įstatymo projekto pavadinimą, atsisakant žodžio „pagrindų“. Taip pat rekomenduotina koreguoti įstatymo tikslą. Įstatymo tikslas – užtikrinti vaiko teisių apsaugą visose aplinkose, o vaiko teisių apsaugos ir įgyvendinimo sistema, pagalba vaikui ir šeimai yra priemonės šiam tikslui siekti.

Dažį pastabų ir pasiūlymų teikiame su šiuo raštu. Taip pat prašome pratęsti tiek pastabų teikimo, tiek ir galutinio įstatymo projekto parengimo terminus. Skirtas terminas pastaboms pateikti nėra pakankamas norint įdėmiai išanalizuoti visas įstatymo nuostatas, įvertinti, kaip jos dera su kitais teisės aktais, kokių teisės aktų pakeitimų reikėtų įgyvendinant šį įstatymą.

Pagarbiai

Dovilė Šakalienė
L.e.p. direktorė
PRIDEDAMA:

1. Įstatymo projektas su pasiūlymais

Projektas

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
VAIKO TEISIŲ APSAUGOS PAGRINDŲ ĮSTATYMO PAKEITIMO
ĮSTATYMAS**

2013 m. d. Nr.

Vilnius

(Žin., 1996, Nr.33-807; 1999, Nr. 66-2129; 2001, Nr. 71-2523; 2002, Nr. 95-4090; 2003, Nr. 38-1685; 2006, Nr. 72-2688)

1 straipsnis. Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo nauja redakcija
Pakeisti Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymą ir jį išdėstyti taip:

**„LIETUVOS RESPUBLIKOS
VAIKO TEISIŲ APSAUGOS PAGRINDŲ
ĮSTATYMAS**

**I SKYRIUS
BENDROSIOS NUOSTATOS**

1 straipsnis. Įstatymo tikslas, paskirtis ir taikymas

1. Šio įstatymo tikslas – **užtikrinti vaiko teisių apsaugą ir vaiko visapusiškai raidai tinkamą aplinką, užtikrinti vaiko teisių apsaugos ir įgyvendinimo sistemą, nustatant joje asmenų ir institucijų atsakomybių ir bendradarbiavimo funkcijas, siekiant suteikti vaikui reikalingą efektyvią pagalbą ir jo visapusiškam ir harmoningam vystymuisi tinkamą šeimos aplinką.**

2. Šio įstatymo paskirtis – suteikti kiekvienam vaikui kaip specifinę padėtį šeimoje ir visuomenėje užimančiam asmeniui ir kaip fiziškai, dvasiškai, moraliai ir intelektualiai bręstančiai asmenybei ypatingą šeimos ir valstybės apsaugą, kurią užtikrintų **teisinių, administracinių, socialinių, ugdymo ir kitų priemonių bei vaikui būtinų paslaugų visuma, teisinių, socialinių, ugdymo ir kitų vaikui būtinų paslaugų visuma ir teisinių bei administracinių sprendimų sistema.**

3. Šis įstatymas nustato vaiko teisių apsaugos užtikrinimo principus, pagrindines vaiko teises ir laisves ir pareigas, pagrindines vaiko atstovų pagal įstatymą teises, pareigas ir atsakomybę, **nustato už vaiko apsaugą atsakingų institucijų pagrindines funkcijas, vaiko teisių apsaugos užtikrinimo, pagalbos vaikui ir šeimai teikimo tvarką, vaiko apsaugos užtikrinimą, vaiko atstovų pagal įstatymą ypatingų asmens duomenų tvarkymą, pagrindinius reikalavimus vaiko socialinei aplinkai ir apsaugos nuo smurto pagrindus, institucijų, užtikrinančių vaiko apsaugą, pagrindines funkcijas.**

4. Šis įstatymas taikomas Lietuvos Respublikoje nuolat ar laikinai gyvenantiems, taip pat Lietuvos Respublikos teritorijoje esantiems asmenims.

2 straipsnis. Pagrindinės šio įstatymo sąvokos

1. **Vaikas** – asmuo, neturintis 18 metų, išskyrus atvejus, kai įstatymai numato kitaip. Jeigu vaiko amžius nenustatytas ir yra priežasčių manyti, kad jis yra nepilnametis, vaikui taikoma pagal šį įstatymą nustatyta apsauga, kol bus patvirtintas vaiko amžius.

2. **Vaiko teisių apsauga** – valstybės nustatytų paslaugų ir priemonių visuma, kuria siekiama vaikui ir jo tėvų šeimai suteikti reikiamą ir kvalifikuotą pagalbą, užtikrinti vaiko apsaugą nuo bet kokios rūšies ir formos smurto, o likusiam be tėvų globos vaikui – vaiko globą (rūpybą) arba įvaikinimą.

3. **Vaiko atstovai pagal įstatymą** – vaiko tėvai, globėjai, rūpintojai.

3¹ Smurtas prieš vaiką – veikimu ar neveikimu vaikui daromas tyčinis fizinis, seksualinis, psichologinis, emocinis poveikis, dėl kurio kyla pavojus vaiko gyvybei ar sveikatai arba vaikas patiria fizinę, seksualinę, psichologinę ar emocinę žalą, taip pat fizinės bausmės.

4. Kitos šio įstatymo sąvokos suprantamos taip, kaip jos vartojamos Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijoje, kituose tarptautiniuose teisės aktuose, Lietuvos Respublikos civiliniame kodekse, Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatyme, Lietuvos Respublikos vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatyme ir kituose teisės aktuose.

3 straipsnis. Vaiko teisių apsaugos užtikrinimo principai

Siekiant užtikrinti vaiko teisių apsaugą, vadovaujama šiais principais:

1) įstatymo viršenybės. Vaiko teisių apsaugą siekiama užtikrinti vadovaujantis Lietuvos Respublikos Konstitucija, Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija, kitomis tarptautinėmis sutartimis ir susitarimais, Lietuvos Respublikos įstatymais, kitais teisės aktais, teisės principais;

2) vaiko interesų prioritetiškumo. Priimant sprendimus ar imantis bet kokių veiksmų, susijusių su vaiku, vadovaujama vaiko interesais;

3) dalyvavimo. Vaiko teisių apsaugą užtikrinančių paslaugų organizavimo ir teikimo klausimai sprendžiami kartu su vaiko tėvais, išklausa vaiko nuomonė, atsižvelgiant į jo amžių ir brandą;

4) subsidarumo. Vaiko teisių apsaugą pirmiausia užtikrina vaiko tėvai ir kiti vaiko atstovai pagal įstatymą, o valstybė teikia paramą tėvams ir kitiems vaiko atstovams pagal įstatymą, negalintiems užtikrinti vaiko gerovei reikalingų sąlygų;

5) bendradarbiavimo. Valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos, vykdydamos su vaiko teisių apsauga susijusias funkcijas, bendradarbiauja tarpusavyje ir prireikus teikia viena kitai reikalingą informacinę ir kitokią pagalbą;

6) prieinamumo. Vaiko teisių apsaugą užtikrinančios paslaugos organizuojamos kuo arčiau vaiko gyvenamosios vietos ir taip, kad jos atitiktų vaiko ir šeimos poreikius;

7) efektyvumo. Vaiko teisių apsauga valdoma ir paslaugos vaiko teisių apsaugai užtikrinti organizuojamos ir teikiamos siekiant gerų rezultatų ir racionaliai naudojant turimus išteklius;

8) visapusiškumo arba kompleksiško. Vaiko teisių apsauga valdoma bei vaiko apsaugą užtikrinančios paslaugos organizuojamos ir teikiamos derinant jas su socialine parama, užimtumu, sveikatos priežiūra, švietimu ir ugdymu, socialinio būsto suteikimu, specialiųjų vaiko apsaugą užtikrinančių priemonių taikymu, drausmės bei auklėjamojo poveikio priemonėmis vaikui.

II SKYRIUS

VAIKO TEISĖS, LAISVĖS IR PAREIGOS

4 straipsnis. Visų vaikui nustatytų teisių garantavimas

1. Kiekvienam vaikui be jokios diskriminacijos yra garantuojamos visos Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijoje išvardintos teisės ir laisvės.

2. Visi vaikai yra lygūs prieš įstatymą ir turi teisę į vienodą veiksmingą apsaugą nuo bet kokios diskriminacijos.

5. Vaiko teisė gyventi ir augti

1. Kiekvienas vaikas turi neatimamą teisę gyventi ir augti.

2. Draudžiami bet kokie moksliniai bandymai ar kitokie eksperimentai su vaiku, galintys pakenkti jo gyvybei, sveikatai, normaliam asmenybės vystymuisi. Šis draudimas taikomas ir tada, jei yra vaiko, jo tėvų ar kitų teisėtų atstovų pagal įstatymą sutikimas.

5¹ Vaiko kankinimo, žiauraus, nežmoniško ir žeminančio orumą elgesio, smurto prieš vaiką draudimas

1. Draudžiama vaiką kankinti, žaloti, žeminti jo garbę ir orumą, žiauriai su juo elgtis.

2. Draudžiama prieš vaiką naudoti smurtą.

3. Už vaiko kankinimą, žalojimą, jo garbės ir orumo žeminimą, žiaurų elgesį su vaiku, smurtą prieš vaiką, jo išnaudojimą ar nepriežiūrą taikoma įstatymų numatyta administracinė, civilinė arba baudžiamoji atsakomybė.

6. Vaiko teisė būti išklaustytam

1. Vaikas turi teisę pareikšti savo nuomonę ir į jo nuomonę turi būti atsižvelgiama.
2. Vaikas turi teisę būti išklausytas tiesiogiai arba per jo atstovą pagal įstatymą.

7. straipsnis. Vaiko teisė gyventi su savo tėvais

1. Vaikas turi teisę gyventi su savo tėvais.
2. Vaikas negali būti išskirtas su tėvais, išskyrus teisės aktuose nustatytus atvejus.

8 straipsnis. Vaiko teisė būti sveikam

Vaiko teisė būti sveikam garantuojama:

- 1) priemonėmis, leidžiančiomis sudaryti vaikui sveiką ir saugią aplinką;
- 2) vaikų ir jų motinų (tėvų) sveikatos priežiūra;
- 3) vaikų ligų profilaktika, kvalifikuota medicinos pagalba;
- 4) tinkamos kokybės maisto produktų vaikams gaminimu;
- 5) vaiko sveiko gyvenimo būdo ugdymu (informacija, švietimu ir kt.);
- 6) kitomis įstatymų nustatytais vaiko sveikatos apsaugos garantijomis bei

lengvatomis.

9 straipsnis. Vaiko teisė į individualybę ir jos išsaugojimą

1. Vaikas nuo gimimo momento turi teisę į vardą, pavardę, tautybę ir pilietybę, teisę į šeimos bei kitus su jo individualybe susijusius ryšius ir jų išsaugojimą.

2. Šio straipsnio pirmojoje dalyje išvardytas vaiko teises ir jų garantijas nustato Civilinis kodeksas, Pilietybės įstatymas, kiti įstatymai bei teisės aktai.

10 straipsnis. Vaiko teisė į asmeninį gyvenimą, asmens neliečiamybę ir laisvę

1. Vaikas turi teisę į asmeninį gyvenimą, bendravimą, susirašinėjimo slaptumą, į asmens neliečiamybę ir laisvę, minties, sąžinės, religijos, žodžio laisvę.

2. Vaikas turi teisę dalyvauti visuomenės gyvenime, taikiuose susirinkimuose ir organizacijose, teisę laisvai reikšti savo pažiūras.

3. Draudžiama vaiką kankinti, žaloti, žeminti jo garbę ir orumą, žiauriai su juo elgtis.

11 straipsnis. Vaiko teisė į dalyvavimą

Vaikas turi teisę dalyvauti priimant su juo susijusius sprendimus ir būti išklausytas atsižvelgiant į jo amžių ir brandą.

12 straipsnis. Vaiko teisė į gyvenimo sąlygas

Vaiko teisę į gyvenimo sąlygas, būtinas jo fiziniam, protiniam, dvasiniam, doroviniam vystymuisi, užtikrina vaiko tėvai ar kiti vaiko atstovai pagal įstatymą.

13 straipsnis. Vaiko turtingos teisės

1. Vaikas turi teisę į nuosavybę, kurią saugo ir gina Lietuvos Respublikos Konstitucija ir kiti įstatymai.

2. Vaiko turtingos teisės, jų įgijimą ir įgyvendinimą reglamentuoja Civilinis kodeksas, kiti įstatymai bei teisės aktai.

14 straipsnis. Vaiko teisė į valstybės paramą

Vaikas, negaunantis pakankamo išlaikymo iš tėvų, turi teisę į valstybės teikiamą finansinę paramą. Jos dydį, teikimo tvarką ir sąlygas nustato įstatymai bei kiti teisės aktai.

15 straipsnis. Vaiko teisė į poilsį ir laisvalaikį

Vaikas turi teisę į poilsį ir laisvalaikį, atitinkantį jo amžių, sveikatą bei poreikius.

16 straipsnis. Vaikų, priklausančių Lietuvos Respublikos tautinėms bendrijoms (mažumoms), teisės

Vaikai, priklausantys Lietuvos Respublikos tautinėms bendrijoms (mažumoms), turi teisę puoselėti savo kalbą, kultūrą, papročius bei tradicijas. Šią teisę užtikrina Lietuvos Respublikos Konstitucija, įstatymai bei kiti teisės aktai.

17 straipsnis. Nelydimų nepilnamečių teisės

Nelydimas nepilnametis turi teisę į pagalbą ir apsaugą, kurią reglamentuoja Lietuvos Respublikos užsieniečių teisinės padėties įstatymas, kiti teisės aktai.

18 straipsnis. Vaiko pagrindinės pareigos

1. Vaikas, naudodamasis savo teisėmis, turi šias pareigas:

1) gerbti ir klausyti savo tėvų, gerbti kitus šeimos narius, pagal galimybes ir savo amžių padėti jiems;

2) gerbti pedagogus, kitus suaugusiuosius ir vaikus, gerbti jų teises ir teisėtus interesus;

3) laikytis nustatytų elgesio normų viešose vietose, švietimo ir kitose įstaigose, darbe;

4) gerbti ir tausoti kitų asmenų nuosavybę, kultūros ir istorijos vertybes, gamtą;

5) nesilankyti viešose vietose po 22 valandos (vasarą po 23 valandos) be tėvų ar kito pilnamečio asmens.

2. Vaikui draudžiama:

1) tyčiotis ar smurtauti prieš kitą asmenį, žiauriai elgtis su gyvūnais;

2) vartoti tabako gaminius, alkoholinius gėrimus ar kitas psichiką veikiančias medžiagas ar jų turėti.

3. Vaikui už švietimo, socialinės globos, gydymo įstaigos ar kito viešojo juridinio asmens vidaus tvarkos taisyklių ir mokinio elgesio normų pažeidimus gali būti taikomos drausminės auklėjamojo poveikio priemonės: įspėjimas, pastaba, papeikimas, atitinkamas elgesio įvertinimas ir kitos įstatymų nustatytos poveikio priemonės.

19 straipsnis. Vaiko teisių užtikrinimas kituose įstatymuose

1. Mokslą ir išsilavinimą vaikui užtikrina Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas.

2. Medicininę pagalbą ir sveikatos apsaugą vaikui užtikrina Lietuvos Respublikos sveikatos priežiūros įstatymas.

3. Vaiko kilmės nustatymą, vaiko ir tėvų bei kitų teisėtų jo atstovų tarpusavio teises ir pareigas, įvaikinimo, globos (rūpybos), civilinės būklės aktų registravimo tvarką nustato Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas.

4. Nepilnamečių iki 18 metų įdarbinimo, sveikatos patikrinimo ir jų galimybių dirbti konkretų darbą tvarką nustato Lietuvos Respublikos darbo kodeksas.

5. Vaiko apsaugą nuo neigiamą poveikį jo vystymuisi darančios informacijos nustato Lietuvos Respublikos nepilnamečių apsaugos nuo neigiamo viešosios informacijos poveikio įstatymas.

6. Vaiko socializacijos tvarką nustato Lietuvos Respublikos vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymas.

III. VAIKAS IR SOCIALINĖ APLINKA

20 straipsnis. Vaiko apsauga nuo smurto ~~bendrosios nuostatos~~

1. Vaikas turi būti auklėjamas, mokomas ir drausminamas be smurto ir gerbiant jo orumą. ~~Vaiko fizinis baudimas, fizinis ar psichinis kankinimas ar kitoks žiaurus elgesys, vaiko garbės ir orumo žeminimas draudžiamas.~~ **(iškelta į 5')**

2. Už fizinio ar psichinio smurto demonstravimą vaikams, jų įtraukimą į nusikalstamą ar kitą neteisėtą veiką taikoma įstatymų nustatyta administracinė arba baudžiamoji atsakomybė.

3. **Vaikui, nukentėjusiam nuo nusikalstamos veikos, smurto ar kito blogo elgesio, turi būti suteikta reikalinga pagalba, kad jis galėtų pasveikti susigražinti sveikatą po patirtos fizinės ar psichologinės traumos ir reintegrotis į socialinę aplinką.**

21 straipsnis. Vaiko apsauga nuo vaiko psichiką veikiančių medžiagų

1. Vaikui turi būti ugdoma nuostata prieš tabako gaminių ir alkoholinių gėrimų vartojimą. Vaikui draudžiama dirbti darbą, susijusį su tabako gaminių ar alkoholinių gėrimų gaminimu arba realizavimu.

2. Vaikas turi būti apsaugotas nuo neteisėto narkotinių, nuodingųjų, kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimo, tokių medžiagų gaminimo, jų pardavinėjimo ar kitokio platinimo.

3. Už vaiko nugirdymą, įtraukimą į girtavimą, kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimą taikoma įstatymų nustatyta administracinė arba baudžiamoji atsakomybė.

22 straipsnis. Vaikas ir žaidimai, filmai, visuomenės informavimo priemonės

Draudžiama rodyti, parduoti, dovanoti, dauginti ir nuomoti vaikams žaislus, kino filmus, garso ir vaizdo įrašus, literatūrą, laikraščius, žurnalus ir kitus leidinius, kurie tiesiogiai skatina ar propaguoja žiaurų elgesį, smurtą, pornografiją ar kitaip kenkia vaiko dvasiniam bei doroviniam vystymuisi. Už šias veikas taikoma įstatymų nustatyta administracinė arba baudžiamoji atsakomybė.

23 straipsnis. Vaiko apsauga nuo seksualinio išnaudojimo

1. Vaikas turi būti mokomas išvengti seksualinės prievartos ir išnaudojimo.

2. Už vaiko skatinimą ar prievartavimą dalyvauti seksualinėje veikloje, panaudojimą prostitucijai arba įtraukimą į prostituciją, panaudojimą pornografijai, taip pat gaminant ar platinant pornografinius leidinius ar kitokius pornografinio ar erotinio pobūdžio dalykus taikoma įstatymų nustatyta administracinė arba baudžiamoji atsakomybė.

3. Tuo atveju, kai vaiko amžius nenustatytas ir yra priežasčių manyti, kad jis yra nepilnametis, kol bus patvirtintas jo amžius, vaikui, kaip seksualinio išnaudojimo ir seksualinės prievartos aukai, turi būti užtikrinamas apsaugos priemonių teikimas.

24 straipsnis. Asmenų, teistų už nusikaltimus vaiko seksualinio apsisprendimo laisvei ar neliečiamumui, darbo apribojimai

1. Asmenims, teistiems už nusikaltimus vaiko seksualinio apsisprendimo laisvei ar neliečiamumui, nepaisant to, kad yra išnykęs teistumas, draudžiama:

1) dirbti darbą, nepriklausomai nuo darbo funkcijų, vaikų socialinėse, pirminės sveikatos priežiūros, švietimo ir sporto įstaigose, įmonėse ir organizacijose;

2) dirbti darbą kitose įstaigose, įmonėse ir organizacijose, taip pat savanoriškumo pagrindais, jeigu šis darbas tiesiogiai (nuolat ar laikinai) susijęs su vaikų auklėjimu, mokymu, priežiūra ar jų saugumo užtikrinimu;

3) verstis individualia veikla, jeigu ši veikla tiesiogiai (nuolat ar laikinai) susijusi su vaikų auklėjimu, mokymu, priežiūra ar jų saugumo užtikrinimu.

2. Darbdavys šio straipsnio 1 dalies 1 ir 2 punktuose nustatytais atvejais turi teisę pareikalauti, kad priimamasis dirbti raštu patvirtintų, jog jis nebuvo teistas už nusikaltimus vaikų seksualinio apsisprendimo laisvei ar neliečiamumui. Darbdavys turi teisę kreiptis į Informatikos ir ryšių departamentą prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos dėl Įtariamų, kaltinamų ir teistų asmenų žinybinio registro pažymos apie asmens teistumą dėl šio straipsnio 1 dalyje nurodytų nusikaltimų.

IV SKYRIUS PAGRINDINĖS VAIKO ATSTOVŲ PAGAL ĮSTATYMĄ TEISĖS, PAREIGOS IR ATSAKOMYBĖ

25 straipsnis. Pagrindinės vaiko atstovų pagal įstatymą teisės

1. Vaiko atstovai pagal įstatymą turi:

1) Lietuvos Respublikos Konstitucijoje, Lietuvos Respublikos civiliniame kodekse, kituose teisės aktuose įtvirtintas teises vaiko atžvilgiu;

2) teisę vaikui, vengiančiam atlikti savo pareigas, už drausmės pažeidimus savo nuožiūra taikyti auklėjamąsias priemones, išskyrus fizinį ar psichinį kankinimą, kitokį žiaurų elgesį, vaiko garbės ir orumo **žeminimą, smurtą prieš vaiką ar fizes bausmes.**

26 straipsnis. Pagrindinės vaiko atstovų pagal įstatymą pareigos ir atsakomybė

1. Vaiko atstovams pagal įstatymą tenka pagrindinė atsakomybė už saugios, vaiko visapusiškam ir harmoningam vystymuisi tinkamos šeimos aplinkos kūrimą, rūpinimąsi vaiko sveikata, jo dvasiniu ir moraliniu vystymusi.

2. Vaiko atstovai pagal įstatymą privalo ugdyti vaikui pareigos ir atsakomybės jausmą, organizuoti vaiko laisvalaikį, ruošti vaiką savarankiškam gyvenimui visuomenėje. ~~užtikrinti, kad 16 metų nesulaukęs vaikas po 22 valandos (vasaros metu po 23 valandos) nebūtų viešose vietose be atstovų pagal įstatymą ar kito pilnamečio asmens.~~

3. Vaiko atstovai pagal įstatymą turi pasirūpinti, kad vaikas:

1) iki 7 metų neliktų be pilnamečių ar vyresnių kaip 14 metų asmenų priežiūros;

2) nuo 7 metų iki 14 metų neliktų be pilnamečių ar vyresnių kaip 14 metų asmenų priežiūros nuo 22 valandos iki 6 valandos.

4. Vaiko atstovams pagal įstatymą už savo pareigų nevykdymą ar netinkamą jų vykdymą, vaiko teisių pažeidimus ar kitokį piktnaudžiavimą savo teisėmis ir pareigomis taikoma įstatymų nustatyta civilinė, administracinė arba baudžiamoji atsakomybė.

27 straipsnis. Kitų fizinių asmenų teisė atstovauti vaikui

Skubiais atvejais, kai reikalinga apsaugoti vaiko sveikatą, gyvybę, kitas teises ir teisėtus interesus, o vaiko atstovai pagal įstatymą dėl objektyvių priežasčių negali būti su vaiku, jį lydėti ir jam atstovauti gydymo, švietimo ir kitose įstaigose, šias funkcijas gali atlikti kitas faktiškai su vaiku gyvenantis ar jį prižiūrintis pilnametis asmuo, nesantis vaiko atstovu pagal įstatymą.

28 straipsnis. Ypatingų asmens duomenų tvarkymas

1. Savivaldybės vaiko teisių apsaugos skyrius šio įstatymo nustatytais tikslais tvarko vaiko atstovų pagal įstatymą, taip pat faktiškai kartu su vaiku gyvenančių asmenų ypatingus asmens duomenis, susijusius su teistumu ir sveikata, kai tai būtina, siekiant apsaugoti vaiko teises ir apginti jo teisėtus interesus.

2. Savivaldybės vaiko teisių apsaugos skyrius tvarko šio straipsnio 1 dalyje nurodytų asmenų asmens duomenis, kai asmuo buvo nuteistas už nusikalstamas veikas vaiko seksualinio apsisprendimo laisvei ir neliečiamumui, vaiko išnaudojimą pornografijai, pelnydamasi iš vaiko prostitucijos, įtraukimą į prostituciją ir disponavimą pornografinio turinio dalykais, kuriuose vaizduojamas vaikas arba asmuo pateikiamas kaip vaikas, taip pat kitų labai sunkių ir sunkių nusikaltimų nepilnamečiui atvejais, nepaisant, ar teistumas išnykęs, ar panaikintas įstatymų nustatyta tvarka. Jeigu asmuo yra nuteistas už kitus nesunkius ar apysunkius nusikaltimus nepilnamečiui, duomenys apie jo teistumą savivaldybės administracijos vaiko apsaugos skyriui gali būti teikiami tik iki teistumo išnykimo ar panaikinimo.

3. Savivaldybės vaiko teisių apsaugos skyrius tvarko šio straipsnio 1 dalyje nurodytų asmenų asmens duomenis, susijusius su sveikata, kai asmuo serga ar yra sirgęs ligomis, nustatytomis Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro įsakymu.

4. Savivaldybės vaiko teisių apsaugos skyrius ypatingus asmens duomenis tvarko, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo nustatytais reikalavimais.

29 straipsnis. Ypatingų asmens duomenų perdavimas tretiesiems asmenims

1. Savivaldybės vaiko teisių apsaugos skyrius šio įstatymo nustatytais tikslais ir nustatęs, kad kilo grėsmė vaiko apsaugos pažeidimui dėl vieno iš vaiko atstovų pagal įstatymą arba faktiškai kartu su tuo vaiku gyvenančio asmens, prireikus, apie grėsmę keliančio asmens teistumą ar sveikatą turi teisę informuoti vieną iš vaiko atstovų pagal įstatymą, taip pat, prireikus, šiuos duomenis pateikti teismui, jeigu byla nagrinėjama teisme.

2. Savivaldybės vaiko teisių apsaugos skyrius, gavęs vieno iš vaiko atstovų pagal įstatymą motyvuotą prašymą, pateikti duomenis apie faktiškai kartu su tuo vaiku gyvenančio asmens teistumą ar sveikatą, ir nustatęs bei priėmęs atitinkamą sprendimą, kad pateiktas prašymas yra pagrįstas ir vaikui kyla grėsmė tapti nukentėjusiuoju, nedelsdamas privalo apie grėsmę vaiko saugumui keliančio asmens teistumą ar sveikatą informuoti prašymą pateikusį asmenį.

3. Savivaldybės vaiko teisių apsaugos skyrius, perduodamas vienam iš vaiko atstovų pagal įstatymą ypatingus grėsmę vaiko saugumui keliančio asmens duomenis, privalo gauti rašytinį to asmens pasižadėjimą neatskleisti šių duomenų tretiesiems asmenims, išskyrus teismus, advokatus ar teisinę pagalbą teikiančius asmenis.

V SKYRIUS

VAIKO TEISIŲ APSAUGOS UŽTIKRINIMAS

PIRMASIS SKIRSNIS BENDROSIOS NUOSTATOS

30 straipsnis. Pareiga pranešti apie vaiką, kuriam reikia apsaugos

1. Švietimo, gydymo, pirminės sveikatos priežiūros, socialinių paslaugų, teisėsaugos ir kitų institucijų, nevyriausybinių organizacijų darbuotojai, nepaisant konfidencialumo, gydytojo pareigos saugoti informaciją apie paciento sveikatą, vykdant savo darbo funkcijas gavę informacijos apie neužtikrinamą vaiko teisių apsaugą, taip pat apie vaiko elgesį, keliantį pavojų jo sveikatai ir gyvybei, žmonių sveikatai ir viešajai tvarkai ar vaikui galimai tapus **smurto**, seksualinio

išnaudojimo ar seksualinės prievartos auka, privalo nedelsiant apie tai informuoti vaiko gyvenamosios vietos savivaldybės vaiko teisių apsaugos skyrių arba policiją.

2. Asmuo, turintis duomenų, kad neužtikrinama vaiko teisių apsauga, privalo nedelsiant apie tai informuoti savo deklaruotos gyvenamosios vietos savivaldybės vaiko teisių apsaugos skyrių arba policiją.

3. Paaiškėjus, kad vaiko tėvų deklaruota gyvenamoji vieta yra kitoje savivaldybėje, informaciją apie neužtikrinamą vaiko apsaugą gavęs vaiko teisių apsaugos skyrius nedelsdamas apie tai informuoja vaiko tėvų deklaruotos gyvenamosios vietos savivaldybės vaiko teisių apsaugos skyrių.

4. Asmens, pateikusio šio straipsnio 2 dalyje nurodytą informaciją, pageidavimu turi būti išlaikytas anonimiškumas trečiųjų asmenų, išskyrus teismus, atžvilgiu. Ši nuostata netaikoma šio straipsnio 1 dalyje nurodytų institucijų darbuotojams.

5. Šio straipsnio 1 ir 2 dalyse nurodytos institucijos ir asmenys už gautos informacijos nepranešimą ar melagingos informacijos suteikimą atsako įstatymų nustatyta tvarka.

6. Pats vaikas gali kreiptis į savo deklaruotos gyvenamosios vietos savivaldybės vaiko teisių apsaugos skyrių, policiją ar kitą įstaigą dėl jo apsaugos užtikrinimo.

7. Savivaldybės vaiko teisių apsaugos skyrius tvarko šio straipsnio 1 dalyje nurodytų pranešimų apskaitą.

ANTRASIS SKIRSNIS VAIKO APSAUGOS ORGANIZAVIMAS

31 straipsnis. Pranešimo apie vaiką, kuriam reikia apsaugos, nagrinėjimas

1. Savivaldybės vaiko teisių apsaugos skyrius, gavęs šio įstatymo 30 straipsnyje nurodytą informaciją, ne vėliau kaip per 3 darbo dienas, **o esant pranešimui apie galimą pavojų vaiko gyvybei – nedelsdamas** apsilanko vaiko gyvenamojoje vietoje, išsiaiškina gautos informacijos pagrįstumą, dėl jos abejojant arba jai pasitvirtinus – organizuoja vaiko atvejo peržiūrą.

2. Vaiko atvejo peržiūroje dalyvauja: vaikas (jeigu tai neprieštaruoja jo interesams), vaiko tėvai ar kiti vaiko atstovai pagal įstatymą, atestuotas socialinis darbuotojas, seniūnijos socialinis darbuotojas, dirbantis su socialinės rizikos šeimomis, psichologas, pirminės sveikatos priežiūros darbuotojas, policijos atstovas, vaiko teisių apsaugos skyriaus darbuotojas, vaiko ugdymo įstaigos atstovas, kiti su vaiku susiję asmenys. Atlikus vaiko atvejo peržiūrą surašomas protokolas.

3. Vaiko atvejo peržiūros dalyviai pateikia savivaldybės vaiko teisių apsaugos skyriui prašomus ir (ar) turimus dokumentus, duomenis ir informaciją apie vaiką ir jo tėvų šeimą ar kitus vaiko atstovus pagal įstatymą.

4. Išnagrinėjus vaiko atvejį ir paaiškėjus, kad nepasitvirtina šio įstatymo **30 31** straipsnyje nurodyta informacija, priimamas sprendimas baigti atvejo nagrinėjimą ir informuoti savivaldybės socialinį darbuotoją dėl šios šeimos stebėsenos.

32 straipsnis. Pagalbos planas

1. Išnagrinėjus vaiko atvejį ir paaiškėjus, kad pasitvirtino šio įstatymo 30 straipsnyje nurodyta informacija, sudaromas Pagalbos vaikui ir (ar) jo tėvų šeimai ar kitiems vaiko atstovams pagal įstatymą planas (toliau – Pagalbos planas). Pagalbos planas sudaromas atsižvelgiant į vaiko individualius poreikius ir jo tėvų ar kitų vaiko atstovų pagal įstatymą gyvenimo būdą ir šeimos padėtį, tačiau ne ilgiau kaip 9 mėnesiams.

2. Pagalbos plane nustatomi socialinio darbo su tėvais ar kitais vaiko atstovais pagal įstatymą tikslai ir uždaviniai, vaikui ir jo tėvų šeimai numatomos socialinės, sveikatos, švietimo ir kitos būtinos paslaugos, nustatomi šių paslaugų teikimą organizuojantys asmenys ar institucijos, paslaugų teikimo terminai ir kitos vaiko atvejo peržiūros data ir laikas. Kita vaiko atvejo peržiūra

organizuojama Pagalbos plane nustatytu laiku arba, esant poreikiui, ir anksčiau, bet ne rečiau kaip 2 kartus nuo Pagalbos plano sudarymo.

3. Kitoje vaiko atvejo peržiūroje yra įvertinamas Pagalbos plano įgyvendinimas, jo rezultatai, tėvų **elgesys bei nuostatos gyvenimo būdas**, išklausoma vaiko nuomonė ir priimamas vienas iš šių sprendimų:

1) atsiradus pagrindams nutraukti socialinį darbą ir paslaugų teikimą, vaiko tėvams ar kitiems vaiko atstovams pagal įstatymą nustatyti atitinkamus įpareigojimus ir šeimos stebėsenos terminą;

2) esant būtinybei ir poreikiui tęsti socialinį darbą ir paslaugų teikimą Pagalbos plane nustatyta tvarka.

4. Paašškėjus, kad Pagalbos plane nustatytas socialinis darbas ir teiktos paslaugos nekeičia tėvų ar kitų vaiko atstovų pagal įstatymą gyvenimo būdo ir neužtikrina vaiko saugumo šeimoje:

1) vaiko atvejo peržiūros dalyviai priima sprendimą kreiptis į teismą dėl leidimo paimiti vaiką iš šeimos ir į savivaldybės administracijos direktorių dėl vaiko laikinosios priežiūros nustatymo;

2) savivaldybės vaiko teisių apsaugos skyrius kartu su turimais vaiko, jo tėvų šeimos ar kitų vaiko atstovų pagal įstatymą dokumentais bei vaiko atvejo peržiūros protokolu ne vėliau kaip per 3 darbo dienas kreipiasi į teismą.

33 straipsnis. Vaiko paėmimas iš šeimos ar kitų vaiko atstovų pagal įstatymą

1. Vaiką iš jo tėvų šeimos ar kitų vaiko atstovų pagal įstatymą skubiai paimiti gali policija arba savivaldybės vaiko teisių apsaugos skyrius kartu su policija. Vaiko paėmimas iš jo tėvų šeimos ar kitų vaiko atstovų pagal įstatymą galioja, jeigu tokį sutikimą teismas pagal šį įstatymą duoda po vaiko paėmimo.

2. Kai yra grėsmė vaiko saugumui, sveikatai ar gyvybei, bet kuris asmuo turi imtis **visų reikalingų tinkamų** priemonių vaiko saugumui užtikrinti iki atvyks savivaldybės socialinis darbuotojas, savivaldybės vaiko teisių apsaugos skyrius ar policija.

3. Savivaldybės vaiko teisių apsaugos skyrius, gavęs informaciją apie nėščios moters gyvenimo būdą ir dėl to kylančią grėsmę jos vaiko gyvybei ar sveikatai, skubiai organizuoja vaiko atvejo peržiūrą. Esant poreikiui, įstatymų nustatyta tvarka, nėščia moteris gali būti paguldyta į stacionarinę sveikatos priežiūros įstaigą.

4. Savivaldybės vaiko teisių apsaugos skyriui, gavus pranešimą apie vaiko buvimą jam nesaugioje aplinkoje ar apie tai, kad vaiko atstovai pagal įstatymą smurtaudami ar kitaip sukeldami pavojų vaikui piktnaudžiauja tėvų valdžia ar globėjo (rūpintojo) pareigomis ir dėl to kyla reali grėsmė vaiko gyvybei, sveikatai ar vystymuisi, privalo darbo metu kartu su policija nedelsiant paimiti vaiką iš jo atstovų pagal įstatymą ir apgyvendinti vaiką šeimoje, šeimynoje arba pirminės sveikatos priežiūros įstaigoje ar vaikų socialinės globos įstaigoje, galinčioje priimti vaiką bet kuriuo paros metu.

5. Savivaldybės vaiko teisių apsaugos skyriaus nedarbo metu vaiką privalo skubiai paimiti policijos pareigūnai ir jį apgyvendinti vienoje iš šio straipsnio 4 dalyje nurodytų institucijų ir apie tai kitą dieną informuoti savivaldybės vaiko teisių apsaugos skyrių.

34 straipsnis. Sprendimai dėl vaiko paėmimo iš šeimos ar kitų jo atstovų pagal įstatymą

1. Vaiką skubiai paėmus iš šeimos ar kitų vaiko atstovų pagal įstatymą, savivaldybės vaiko teisių apsaugos skyrius ne vėliau kaip per 5 darbo dienas pagal šio įstatymo 31 straipsnio nuostatas organizuoja vaiko atvejo peržiūrą.

2. Vaiko atvejo peržiūros metu paašškėjus, kad yra galimybės vaiką grąžinti tėvams ar kitiems vaiko atstovams pagal įstatymą, pagal šio įstatymo 32 straipsnio nuostatas sudaromas

Pagalbos planas atsižvelgiant į vaiko poreikius bei šeimos padėtį ir vaikas savivaldybės vaiko teisių apsaugos skyriaus sprendimu gražinamas tėvams ar kitiems vaiko atstovams pagal įstatymą.

3. Vaiko atvejo peržiūros metų paaikšėjus, jog nėra galimybių vaiką gražinti tėvams ar kitiems vaiko atstovams pagal įstatymą:

1) Civilinio kodekso nustatytais pagrindais organizuojamas vaiko laikinosios priežiūros nustatymas savivaldybės administracijos direktoriaus sprendimu nuo vaiko paėmimo iš šeimos dienos, tačiau ne ilgiau kaip 6 mėnesiams;

2) savivaldybės vaiko teisių apsaugos skyrius kartu su turimais vaiko, jo tėvų šeimos ar kitų vaiko atstovų pagal įstatymą dokumentais bei vaiko atvejo peržiūros protokolu kreipiasi į teismą dėl leidimo paimiti vaiką iš šeimos.

4. Tuo atveju, kai teismas duoda leidimą paimiti vaiką iš šeimos, tačiau vaiko tėvai ar kiti vaiko atstovai pagal įstatymą neleidžia ar trukdo paimiti vaiką iš šeimos, teismo antstolis kartu su policija užtikrina teismo nutarties vykdymą įstatymų nustatyta tvarka.

5. Tuo atveju, kai teismas neduoda leidimo paimiti vaiką iš šeimos ar kitų vaiko atstovų pagal įstatymą, teismo nutarties įsiteisėjimo dieną priimamas vaiko laikinąją priežiūrą nustačiusios savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymas dėl vaiko laikinosios priežiūros panaikinimo ir savivaldybės vaiko teisių apsaugos skyrius vaiką gražina tėvams ar kitiems vaiko atstovams pagal įstatymą.

35 straipsnis. Tėvų valdžios ribojimas

Pasibaigus pagal šio įstatymo 31 straipsnio nuostatas sudaryto Pagalbos plano įgyvendinimo terminui arba pasibaigus pagal šio įstatymo 32 straipsnio nuostatas nustatytos vaiko laikinosios priežiūros terminui ir paaikšėjus, kad paimito iš šeimos vaiko tėvai ar kiti vaiko atstovai pagal įstatymą nekeičia gyvenimo būdo, nesiekia vaiką susigrąžinti į šeimą ir šeimos padėtis neužtikrins vaiko saugumo ir tinkamų gyvenimo sąlygų, savivaldybės vaiko teisių apsaugos skyrius kreipiasi į teismą dėl vaiko nuolatinės globos (rūpybos) nustatymo arba įvaikinimo bei tėvų valdžios apribojimo teisės aktų nustatyta tvarka.

36 straipsnis. Paslaugų vaikui ir jo tėvų šeimai teikimas

1. Socialinės paslaugos vaikui, jo tėvų šeimai ar kitiems vaiko atstovams pagal įstatymą teikiamos Socialinių paslaugų įstatymo ir kitų teisės aktų, reguliuojančių socialines paslaugas, nustatyta tvarka.

2. Teikiant socialines paslaugas vaikui, jo tėvų šeimai ar kitiems vaiko atstovams pagal įstatymą savivaldybės institucijos bendradarbiauja su valstybės, kitomis savivaldybės institucijomis, įstaigomis, nevyriausybinėmis organizacijomis.

3. Teikiant pagal šio įstatymo 31 straipsnio nuostatas socialines paslaugas vaikui, jo tėvų šeimai ar kitiems vaiko atstovams pagal įstatymą vaikas lieka gyventi šeimoje, **jei tai nekelia pavojaus jo sveikatai ar gyvybei.**

4. Kai vaikas, vartodamas alkoholį, narkotikus ar kitas psichoaktyvias medžiagas, kelia rimtą pavojų savo gyvybei, sveikatai ar vystymuisi arba jo elgesys kelia rimtą pavojų šeimos narių ar kitų žmonių gyvybei ar sveikatai, **viešajai tvarkai ar bendruomenės vertybėms,** vaikas teisės aktų nustatyta tvarka gali būti apgyvendinamas specialiojoje socialinės globos, ugdymo ar gydymo įstaigoje. Vaikas gali būti apgyvendintas specializuotoje institucijoje, tėvams pritarus, be jo sutikimo.

VI SKYRIUS

INSTITUCIJOS, UŽTIKRINANČIOS VAIKO TEISIŲ APSAUGĄ

37 straipsnis. Pagrindinės vaiko teisių apsaugą užtikrinančios institucijos

Pagrindinės vaiko teisių apsaugą užtikrinančios institucijos yra:

- 1) Socialinės apsaugos ir darbo ministerija;
- 2) kitos ministerijos;
- 3) Tarpžinybinė vaiko gerovės taryba;
- 4) Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos;
- 5) savivaldybių institucijos;
- 6) savivaldybės administracijos vaiko teisių apsaugos skyrius;
- 7) Vaiko teisių apsaugos kontrolierius;
- 8) kitos institucijos.

38 straipsnis. Socialinės apsaugos ir darbo ministerija

1. Socialinės apsaugos ir darbo ministerija dalyvauja formuojant vaiko teisių apsaugos politiką, organizuoja ir koordinuoja jos įgyvendinimą:

- 1) kartu su kitomis valstybės ir savivaldybių institucijomis bei įstaigomis užtikrina tinkamą vaiko teisių apsaugą;
- 2) organizuoja valstybės ir savivaldybių institucijų bei įstaigų bendradarbiavimą vaiko teisių apsaugos srityje;
- 3) analizuoja valstybės ir savivaldybių institucijų bei įstaigų pateiktą informaciją vaiko teisių apsaugos klausimais, vertina vaiko teisių apsaugos būklę šalyje, teikia siūlymus Lietuvos Respublikos Vyriausybei, savivaldybėms dėl jos gerinimo;
- 4) rengia ir tvirtina poįstatyminius teisės aktus, dokumentų formas, susijusias su vaiko teisių apsauga;
- 5) organizuoja valstybinės (valstybės perduotos savivaldybėms) vaiko teisių apsaugos funkcijos įgyvendinimą, nustatant pareigybių skaičiaus savivaldybės administracijos vaiko teisių apsaugos skyriuje nustatymo kriterijus, pareigybių lygį ir kategorijas;
- 6) nustato specialius reikalavimus savivaldybių administracijų vaiko teisių apsaugos skyrių valstybės tarnautojams;
- 7) kontroliuoja lėšų vaiko teisių apsaugai ir asmens (šeimos) socialinių paslaugų deleguotoms funkcijoms, finansuojamoms iš valstybės biudžeto specialių tikslinių dotacijų savivaldybių biudžetams, poreikio savivaldybėse nustatymą, lėšų skyrimą ir panaudojimą;
- 8) socialinės apsaugos ir darbo ministro nustatyta tvarka įgaliotas atstovas dalyvauja pretendentų į savivaldybės administracijos vaiko teisių apsaugos skyriaus vedėjo pareigas konkurso komisijos darbe;
- 9) teikia išvadas dėl Vyriausybei teikiamų kitų institucijų parengtų, vaiko teisių apsaugą reglamentuojančių, teisės aktų projektų;
- 10) pagal kompetenciją rengia ir įgyvendina valstybės programas ir projektus vaiko teisių apsaugos srityje;
- 11) rengia ir tvirtina metodines rekomendacijas savivaldybių administracijų vaiko teisių apsaugos skyriams dėl įstatymų ir kitų teisės aktų įgyvendinimo.

2. Socialinės apsaugos ir darbo ministerija turi teisę, nepažeidžiant konfidencialumo principo bei asmens duomenų teisinės apsaugos užtikrinimo, gauti iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų bei nevyriausybinių organizacijų informaciją apie individualius vaiko atvejus.

3. Socialinės apsaugos ir darbo ministerija steigia, reorganizuoja ar likviduoja specializuotas įstaigas, teikiančias specializuotas paslaugas vaikui ir šeimai, kurios reikalingos ne kiekvienos savivaldybės teritorijoje.

39 straipsnis. Kitos ministerijos

1. Ministerijos pagal joms priskirtą kompetenciją ir ministrams pavestas valdymo sritis dalyvauja formuojant vaiko teisių apsaugos politiką, organizuojant ir koordinuojant jos įgyvendinimą, kartu su savivaldybių institucijomis rūpinasi atitinkamų paslaugų vaikams

prieinamumu, kaupia, sistemina ir analizuoja informaciją apie vaikus, teikia siūlymus Vyriausybei, kitoms suinteresuotoms institucijoms dėl teisės aktų ministerijų kompetencijai priskirtose srityse tobulinimo, teikia Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai išvadoms gauti parengtus, vaiko teisių apsaugą reglamentuojančius, teisės aktų projektus.

2. Teisingumo ministerija dalyvauja formuojant vaiko teisių apsaugos politiką ir vykdo ją ministerijos reguliavimo srityje:

1) analizuoja įstatymų atitiktį vaiko teisėms ir laisvėms;

2) įgyvendina priemones, užtikrinančias valstybės garantuojamos teisinės pagalbos teikimą vaikams;

3) vykdo ministerijos kompetencijai priskirtas funkcijas, susijusias su Lietuvos Respublikos teismų susižinojimu su užsienio valstybių teismais, užsienio valstybių institucijomis ir teisinės pagalbos teikimu vaiko teisių apsaugos srityje;

4) užtikrina jos valdymo sričiai priskirtų institucijų ir įstaigų vaiko teisių apsaugos įgyvendinimą teisingumo ministrui pavestose valdymo srityse;

5) kaupia, sistemina ir analizuoja informaciją vaiko teisių apsaugos klausimais ministerijos reguliavimo srityje.

3. Švietimo ir mokslo ministerija dalyvauja formuojant vaiko teisių apsaugos politiką ir vykdo ją įgyvendinamos švietimo politikos srityje:

1) kartu su savivaldybių institucijomis rūpinasi mokyklų lankomumu, ikimokyklinio ugdymo prieinamumu, teikiamų švietimo paslaugų kokybe, vaikų papildomojo ugdymo plėtojimu;

2) kartu su savivaldybių institucijomis rūpinasi pedagoginės psichologinės pagalbos vaikams prieinamumu;

3) užtikrina švietimo priemonių, kuriomis siekiama apginti vaiką nuo visų formų fizinio ar psichologinio smurto, kitų vaiko teisių pažeidimų, įgyvendinimą;

4) koordinuoja nepilnamečių socializacijos centrų ir specialiųjų mokyklų veiklą;

5) užtikrina jos valdymo sričiai pavestų institucijų ir įstaigų vaiko teisių apsaugos įgyvendinimą švietimo srityje;

6) kaupia, sistemina ir analizuoja informaciją vaikų ugdymo ir užimtumo klausimais.

4. Sveikatos apsaugos ministerija dalyvauja formuojant vaiko teisių apsaugos politiką ir vykdo ją įgyvendinamos sveikatos priežiūros srityje:

1) garantuoja sveikatos paslaugų vaikams prieinamumą;

2) užtikrina jos valdymo sričiai pavestų institucijų ir įstaigų vaiko teisių apsaugos įgyvendinimą sveikatos apsaugos srityje;

3) rengia ir vykdo su vaikų sveikatos būklės gerinimu susijusias programas;

4) kaupia, sistemina ir analizuoja informaciją vaikų sveikatos klausimais.

5. Vidaus reikalų ministerija dalyvauja formuojant vaiko teisių apsaugos politiką ir vykdo ją ministerijos reguliavimo srityje:

1) kaupia, sistemina ir analizuoja informaciją apie vaikų ir jų atžvilgiu padarytas nusikalstamas veikas, pagal kompetenciją – apie administracinius teisės pažeidimus, kitais ministerijos kompetencijai priskirtais vaiko teisių apsaugos klausimais;

2) pagal kompetenciją rengia ir įgyvendina programas vaikų nusikalstamumo, smurto prieš vaikus, prekybos vaikais ir kitais vaiko teisių pažeidimų prevencijos klausimais.

40 straipsnis. Tarpžinybinė vaiko gerovės taryba

1. Tarpžinybinė vaiko gerovės taryba yra kolegiali patariamoji institucija, sudaroma siekiant išklausti vaikų nuomonę nagrinėjant jiems aktualius klausimus, gerinti valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų veiklos koordinavimą, jų bendradarbiavimą su nevyriausybinėmis organizacijomis bei teisės aktų įgyvendinimą vaiko teisių apsaugos srityje. Tarpžinybinę vaiko gerovės tarybą sudaro, jos sudėtį ir veiklos nuostatus tvirtina socialinės apsaugos ir darbo ministras.

2. Tarpžinybinė vaiko gerovės taryba sudaroma iš ministerijų, kitų valstybės ir savivaldybių institucijų įgaliotų atstovų, Lietuvos savivaldybių asociacijos, Lietuvos savivaldybių seniūnų asociacijos, vaikų globos namų vadovų asociacijos, vaiko teisių apsaugos skyrių vadovų asociacijos, nevyriausybinų organizacijų, veikiančių vaiko teisių apsaugos srityje bei Lietuvos mokinių parlamento atstovų.

3. Tarpžinybinė vaiko gerovės taryba:

1) analizuoja vaiko teisių apsaugos padėtį ir teikia pasiūlymus Lietuvos Respublikos Vyriausybei dėl vaiko teisių apsaugos politikos tobulinimo, Lietuvos Respublikos įstatymų ir kitų teisės aktų, reglamentuojančių vaiko teisių bei teisėtų interesų apsaugą, rengimo, pakeitimo ir papildymo;

2) derina ministerijų, kitų valstybės ir savivaldybių institucijų bei įstaigų tarpžinybinę veiklą ir priimamus sprendimus, priemonių, užtikrinančių vaiko teises ir jo teisėtus interesus, planavimą;

3) analizuoja, kaip įstatymai ir kiti teisės aktai atitinka vaiko teises ir laisves;

4) vykdo kitas Lietuvos Respublikos įstatymų ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimų numatytas funkcijas.

41 straipsnis. Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos

1. Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos įgyvendina valstybės politiką vaiko gerovės srityje:

1) pagal kompetenciją teikia Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai pasiūlymus dėl teisės aktų vaiko teisių apsaugos srityje tobulinimo;

2) kontroliuoja šio Įstatymo ir su juo susijusių teisės aktų įgyvendinimą socialinės apsaugos ir darbo ministro nustatyta tvarka;

3) koordinuoja savivaldybių administracijų vaiko teisių apsaugos skyrių veiklą vaiko teisių apsaugos užtikrinimo srityje;

4) teikia metodinę pagalbą savivaldybių administracijų vaiko teisių apsaugos skyriams dėl Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos patvirtintų poįstatyminių teisės aktų ir metodinių rekomendacijų įgyvendinimo, vykdo jų įgyvendinimo stebėseną;

5) formuoja vieningą savivaldybių administracijų vaiko teisių apsaugos skyrių praktiką, rengiant skyriams aktualių klausimų įgyvendinimo apžvalgas, organizuojant bendrus pasitarimus bei analizuojant skyrių darbą savivaldybėse;

6) savivaldybės prašymu arba kilus ginčui tarp savivaldybių dėl vaiko teisių apsaugos teikia išvadas savivaldybėms;

7) koordinuoja savivaldybių administracijų vaiko teisių apsaugos skyrių veiksmus, kai taikomos tarptautinės teisės apsaugos priemonės dėl Lietuvoje esančių vaikų, užsienio šalių piliečių;

8) vykdo kitas įstatymais jos kompetencijai priskirtas funkcijas.

2. Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos turi teisę:

1) nepažeidžiant konfidencialumo principo bei asmens duomenų teisinės apsaugos užtikrinimo, gauti iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų bei nevyriausybinų organizacijų informaciją apie individualius vaiko atvejus;

2) esant ginčui dėl vaiko teisėtų interesų apsaugos tarp skirtingų savivaldybių administracijų vaiko teisių apsaugos skyrių ar tarp skyriaus, atstovaujancio vaiką, ir pačios savivaldybės interesų, taip pat kitais sudėtingais atvejais savo iniciatyva įstoti į teismą nagrinėjama byla ir pateikti išvadą arba pareikšti ieškinį viešajam interesui ginti;

3) nustaćiusi, kad savivaldybių institucijos ir įstaigos galimai pažeidė šį įstatymą ir su juo susijusius teisės aktus, informaciją apie tai pateikti atitinkamos savivaldybės administracinę priežiūrą atliekančiam Vyriausybės atstovui ir atitinkamai savivaldybės institucijai ar įstaigai;

4) esant esminiams veiklos trūkumams ar pažeidimams teikti motyvuotas rašytines išvadas savivaldybės administracijos direktoriui dėl savivaldybės administracijos vaiko teisių apsaugos skyriaus valstybės tarnautojo atitikimo užimamoms pareigoms.

42 straipsnis. Savivaldybių institucijos

Savivaldybių institucijos atsako už vaiko teisių apsaugą užtikrinančių priemonių įgyvendinimą savivaldybėse ir pagal kompetenciją:

1) savivaldybės tarybos kadencijos laikotarpiui planuoja ir įgyvendina vaiko teisių apsaugos priemones;

2) steigia ir finansuoja pagalbos ir paslaugų vaikui ir jo šeimai įstaigas, centrus, įgyvendina ir finansuoja pagalbos ir paslaugų vaikui ir jo šeimai programas, skatina ir remia bendruomenės ir nevyriausybinę institucijų ir organizacijų veiklą vaiko teisių apsaugos srityje;

3) užtikrina moksleivių iki 14 metų užimtumo po pamokų bei atostogų metu prieinamumą;

4) užtikrina tinkamą valstybinės (valstybės perduotos savivaldybėms) vaiko teisių apsaugos funkcijos įgyvendinimą ir šios funkcijos įgyvendinimui skirtų lėšų panaudojimą;

5) tvirtina savivaldybės vaiko teisių apsaugos skyriaus struktūrą vadovaujantis Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos nustatytais pareigybių skaičiaus savivaldybės vaiko teisių apsaugos skyriuje nustatymo kriterijais;

6) atsižvelgiant į Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos nustatytus specialius reikalavimus savivaldybės administracijos vaiko teisių apsaugos skyriaus valstybės tarnautojams, užtikrina kvalifikuotų specialistų įdarbinimą šiame skyriuje, jų dalyvavimą kvalifikacijos tobulinime;

7) siekiant užtikrinti vaiko teisių apsaugą sprendžiant skubius atvejus, kai vaikas yra gyvybei ar sveikatai pavojingoje situacijoje, steigia mobilias tarnybas dėl kvalifikuotos ir savalaikės pagalbos vaikui suteikimo. Savivaldybė gali nustatyti kitokią skubių atvejų sprendimo tvarką;

8) tvirtina globėjų (rūpintojų) šeimų, šeimynų ir vaikų socialinės globos institucijų, galinčių priimti bet kuriuo paros metu sąrašą;

9) užtikrina socialinių, sveikatos, švietimo ir kitų reikalingų paslaugų vaikui ir jo tėvų šeimai prieinamumą;

10) teisės aktų nustatyta tvarka užtikrina asmenims, siekiantiems globoti (rūpintis) ar įvaikinti vaiką, paslaugų teikimą;

11) užtikrina jos valdymo sričiai pavestų institucijų ir įstaigų vaiko teisių apsaugos įgyvendinimą savivaldybėje;

12) užtikrina savivaldybės administracijos struktūrinių padalinių bendradarbiavimą, bendradarbiauja su valstybės ir savivaldybių institucijomis bei įstaigomis ir nevyriausybinėmis organizacijomis vaiko teisių apsaugos srityje.

43 straipsnis. Savivaldybės administracijos vaiko teisių apsaugos skyrius

1. Savivaldybės administracijos vaiko teisių apsaugos skyrius – savivaldybės administracijos struktūrinis padalinys, tiesiogiai pavaldus savivaldybės administracijos direktoriui:

1) valdo ir disponuoja informacija apie vaiko teisių apsaugos būklę savivaldybėje ir teikia siūlymus savivaldybės administracijos direktoriui dėl jos tobulinimo;

2) tvarko ir užtikrina vaikų, kuriems reikalingos ir taikomos vaiko teisių apsaugos priemonės, apskaitą;

4) Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos nustatyta tvarka teikia informaciją apie vaiko teisių apsaugą savivaldybėje;

5) sudaro globėjų (rūpintojų) šeimų, šeimynų ir vaikų socialinės globos įstaigų, galinčių priimti bet kuriuo paros metu ir teikti laikiną priežiūrą iš tėvų paimtiems vaikams, sąrašą;

6) vykdo kitas teisės aktuose jo kompetencijai priskirtas funkcijas.

2. Savivaldybės administracijos vaiko teisių apsaugos skyrius, siekiant užtikrinti vaiko apsaugą ir teisėtus jo interesus, turi teisę:

1) kreiptis į savivaldybės administracijos struktūrinį padalinį, atsakingą už socialinių paslaugų organizavimą, dėl socialinių paslaugų vaikui ir jo šeimai teikimo;

2) kreiptis į Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybą prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos rekomendacijos dėl konkrečių vaiko teisių apsaugos priemonių įgyvendinimo;

3) neatlygintinai gauti informaciją apie savivaldybėje gyvenančius vaikus iš Gyventojų registro tarnybos prie Vidaus reikalų ministerijos ir Turto registro, nepaisant jos pateikimo formos ir būdo. Savivaldybės administracijos vaiko teisių apsaugos skyrius neturi teisės reikalauti šios informacijos, jeigu ji nėra susijusi su skyriaus funkcijų atlikimu;

4) įstatymo nustatytais atvejais tvarkyti vaiko atstovų pagal įstatymą taip pat faktiškai kartu su vaiku gyvenančių asmenų ypatingus asmens duomenis, susijusius su teistumu ir sveikata, kai tai būtina, siekiant apsaugoti vaiko teises ir apginti jo teisėtus interesus.

44 straipsnis. Vaiko teisių apsaugos kontrolierius

Vaiko teisių apsaugos kontrolierius vykdo Lietuvos Respublikos Konstitucijos, Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių, Europos Sąjungos teisės aktų, Lietuvos Respublikos įstatymų ir kitų teisės aktų, reglamentuojančių vaiko teisių ir jo teisėtų interesų apsaugą, stebėseną Lietuvoje ir teikia siūlymus dėl teisinio reguliavimo tobulinimo.

45 straipsnis. Įstatymo įsigaliojimas

1. Šis įstatymas, išskyrus šio straipsnio 2 dalį, įsigalioja 2014 m. liepos 1 d.

2. Lietuvos Respublikos Vyriausybė ar jos įgaliota institucija iki 2014 m. birželio 30 d. priima šio įstatymo įgyvendinamuosius teisės aktus.

Skelbiu šį Lietuvos Respublikos Seimo priimtą įstatymą

REPUBLIKOS PREZIDENTAS